

Sygn. akt II UK 48/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSA Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 października 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 29 października 2010 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 13 października 2009 r. odmówił ubezpieczonemu W. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z powodu nie udokumentowania przez ubezpieczonego 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a jedynie 13 lat, 7 miesięcy i 23 dni. Organ rentowy odmówił uznania jako okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia ubezpieczonego od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. wyrokiem z dnia 29 czerwca 2010 r., uwzględniając odwołanie ubezpieczonego, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. S. prawo do emerytury z dniem ukończenia sześćdziesiątego roku życia.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że ubezpieczony od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Usługowo - Produkcyjnym „C.” spółce z o.o. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. Wcześniej pracował u tego samego pracodawcy na stanowisku budowniczego remontów statków a pracę wykonywał na terenie stoczni. Powyższy okres pracy organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu do pracy w szczególnych warunkach zgodnie z wydanym przez Przedsiębiorstwo Usługowo - Produkcyjne „C.” spółkę z o.o. świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Do obowiązków ubezpieczonego jako kierownika zakładu obróbki drewna w L. należało: zorganizowanie produkcji wyrobów drewnianych, nabór pracowników, pilnowanie jakości wyrobów i terminowości wykonywanych zadań, załadunku towarów. Praca w zakładzie odbywała się na dwie zmiany przez 5 dni w tygodniu, a w sobotę na jednej zmianie. W związku z tym, że ubezpieczony miał stałe miejsce zamieszkania w O., do pracy przyjeżdżał w poniedziałek a do domu wracał w piątek lub sobotę. Znaczną część produktów wykonywano w zakładzie obróbki drewna na wielopile w hali produkcyjnej, ale część produktów składana była również na wolnym powietrzu np. huśtawki, pergole przestrzenne. Po godzinach pracy ubezpieczony remontował narzędzia używane do produkcji, był palaczem. Ubezpieczony, jako kierownik zakładu obróbki drewna, sprawował nadzór nad pracą około 12 pracowników

fizycznych, którzy produkowali galanterię ogrodową z drewna, rozliczał ich czas pracy.

Na podstawie tak dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony Witold Stryjewski spełnia przesłanki z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) warunkujące prawo do emerytury w wieku obniżonym. W myśl cytowanego powyżej przepisu emerytura przysługuje ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32,33,39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Natomiast prace, które mogą być uznane za prace w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd Okręgowy podniósł, iż organ rentowy zaskarżoną decyzją uznał, że ubezpieczony wykazał 13 lat, 7 miesięcy i 23 dni pracy w szczególnych warunkach a okres od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. podlegał uwzględnieniu jako okres pracy w szczególnych warunkach na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym aktach osobowych, potwierdzających, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę kierownika zakładu obróbki drewna oraz na podstawie zeznań świadków, którzy opisali charakter świadczonej przez ubezpieczonego pracy. Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, dają podstawy do stwierdzenia, że ubezpieczony powinien mieć zaliczony okres pracy od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. na podstawie wykazu A, dział XIV, poz. 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, który dotyczy kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości i usług oraz dozoru inżynieryjno – technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Ubezpieczony spełniał też pozostałe przesłanki do przyznania emerytury, albowiem poza sporem pozostawało, że ma 28 lat, 6 miesięcy i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych a 60 lat ukończył z dniem 16 października 2009 roku.

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych mimo, iż nie został rozwiązany stosunek pracy. W uzasadnieniu wywodów apelacji organ rentowy podniósł, że ubezpieczony W. S. nie spełniał przesłanek do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, ponieważ nie legitymuje się wymaganym 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych a nadto w dacie złożenia wniosku o emeryturę oraz w dacie ukończenia 60 lat życia pozostawał w stosunku pracy. Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania lub uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 października 2010 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że rację ma organ rentowy zarzucając, iż na dzień wydania zaskarżonej decyzji ubezpieczony pozostawał w stosunku pracy, ale do rozwiązania umowy o pracę doszło w dniu 16 października 2009 roku, a zatem w dacie wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji ubezpieczony spełniał warunek z art. 184 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Niemniej jednak ubezpieczony nie spełnił warunku posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r. okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych, albowiem ustalenia w tym zakresie zostały dokonane przez Sąd Okręgowy z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów. Praca ubezpieczonego w zakładzie obróbki

drewna w L. mogłaby być zaliczona do pracy w warunkach szczególnych tylko wówczas, gdyby stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorcze inżyniersko – technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace polegające na: impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny lub na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne, ponieważ takie stanowiska pracy zostały wymienione przez pracodawcę ubezpieczonego Przedsiębiorstwo Usługowo– Produkcyjne „C.” spółkę z o.o. w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny uznał, że takich ustaleń nie można dokonać na podstawie przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego, ponieważ ubezpieczony zeznał, że sprawował nadzór nad produkcją wyrobów drewnianych, ogrodowych, których produkcja odbywała się na wielopile w hali produkcyjnej i na wolnym powietrzu, co nie jest tożsame z nadzorowaniem pracowników zatrudnionych przy impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny lub na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne. Ponadto słuchani w sprawie świadkowie zeznali, że w zakładzie produkowana była galanteria z drewna a do obowiązków ubezpieczonego należało również wykonywanie prac biurowych, organizowanie prac, planowanie zleceń co uniemożliwia wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zaś wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jest przesłanką konieczną do zaliczenia danego okresu pracy do pracy w szczególnych warunkach zgodnie z treścią § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8,poz.43 ze zm.). Sąd Apelacyjny w swoich rozważaniach zaakcentował, że brak jest akt osobowych ubezpieczonego a na podstawie akt osobowych Sąd Okręgowy między innymi dokonywał ustaleń stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Z powyższych względów nie można zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach, okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. i tym samym ubezpieczony nie posiadał na dzień 1 stycznia 1999 r.

wymaganego do przyznania emerytury 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną przez ubezpieczonego.

Skargę oparto na podstawie naruszenia:

- a) przepisu art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że w stanie faktycznym sprawy nie są spełnione przez ubezpieczonego przesłanki umożliwiające nabycie prawa do wcześniejszej emerytury określone w tych przepisach, mimo niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego oraz błędną wykładnię pojęcia „wykonywania pracy stale, w pełnym wymiarze czasu pracy”, polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony nie mógł wykonywać pracy w szczególnych warunkach, ponieważ oprócz bezpośredniego nadzoru wykonywał inne czynności, w tym planowanie zadań zakładu, rozliczanie czasu pracy,
- b) przepisów postępowania, a to art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. mających istotny wpływ na wynik sprawy, polegających na tym, że Sąd drugiej instancji bez przeprowadzenia własnego postępowania dowodowego orzekł reformatoryjnie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji mimo, że Sąd ten nie prowadził jakichkolwiek ustaleń na okoliczność czy ubezpieczony wykonywał obowiązki polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorze inżyniersko – technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace polegające na impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny lub na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne.

Ubezpieczony wskazując na powyższe podstawy skargi kasacyjnej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji i orzeczenie o kosztach postępowania według norm

przepisanych. W motywach skargi ubezpieczony przyznał, że sąd odwoławczy jest uprawniony do poczynienia odmiennych od sądu pierwszej instancji ustaleń, ale w rozpoznawanej sprawie sąd odwoławczy przeoczył, że ustalenia faktyczne nie są wystarczające do poczynienia ustaleń mających na celu wyjaśnienie okoliczności istotnych dla jej rozstrzygnięcia, a zwłaszcza czy wykonywane były w zakładzie obróbki drewna w L. prace wymienione w wykazie A dziale VI, poz. 5 i 7 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skoro zaskarżone orzeczenie oparte jest na niedostatecznie ustalonym stanie faktycznym sprawy, to zasadnym staje się zarzut naruszenia prawa materialnego. Skarżący zarzucił ponadto, że z samej istoty wykonywania nadzoru inżynieryjno - technicznego wynika możliwość wykonywania przez pracownika również innych czynności związanych z tym dozorem, a które sprzecznie z ugruntowanym w tej kwestii orzecznictwem zakwestionował zaskarżonym wyrokiem Sąd drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 398³ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna może być oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, pod pojęciem podstawy skargi kasacyjnej rozumie się konkretne przepisy prawa, które zostały w niej wskazane z jednoczesnym stwierdzeniem, że wydanie wyroku nastąpiło z ich obrazą. W razie oparcia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. konieczne jest przy tym, aby - poza naruszeniem przepisów proceduralnych – skarżący wykazał, że konsekwencje wadliwości postępowania były tego rodzaju, iż kształtowały lub współkształtowały treść zaskarżonego orzeczenia.

Przyjmuje się, że przepis art. 382 k.p.c. nie stanowi samodzielnej podstawy działania sądu drugiej instancji, gdyż stanowi ogólną dyrektywę interpretacyjną, wyrażającą istotę postępowania apelacyjnego. Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z

art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację uchybił (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600; z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130; z dnia 26 listopada 2004 r., LEX nr 520044).

Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzonego postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386).

Należy mieć na względzie, że sprawę może zakończyć tylko orzeczenie, które poprzedza postępowanie dowodowe, w zakresie koniecznym do ustalenia podstawy rozstrzygnięcia (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 kwietnia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 829121). W tym stanie rzeczy, trafnie zarzuca skarżący, że podjęcie przez Sąd drugiej instancji decyzji co do istoty sprawy powinno być poprzedzone kontrolą przeprowadzoną przez ten Sąd, obejmującą zebrany materiał dowodowy, o którym mowa w art. 382 k.p.c. Kontrola ta obejmuje zgodność rozstrzygnięcia sądu z dokonanymi ustaleniami faktycznymi oraz powinna być dokonana w aspekcie adekwatności ustaleń do zebranego w sprawie materiału dowodowego. Odmienne praktyka sprowadzająca się w istocie do zastępowania własnym orzeczeniem orzeczenia sądu pierwszej instancji koliduje z rolą procesową sądu drugiej instancji, którego orzeczenia – ze względu na wprowadzane coraz dalsze ograniczenia w dostępie do kolejnej instancji – w ogóle nie podlegają sprawdzeniu. W świetle art. 382 k.p.c. dokonanie przez sąd drugiej

instancji odmiennej oceny dowodów, bez ponowienia lub uzupełnienia postępowania dowodowego, jest dopuszczalne pod warunkiem ponownego i dokładnego rozważenia dowodów zebranych we wcześniejszych stadiach postępowania, wskazania dlaczego ich ocena przyjęta wcześniej przez sąd była błędna oraz przekonującego wyjaśnienia motywów zmiany oceny tych dowodów i dokonania na ich podstawie nowych ustaleń faktycznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2010 r., III PK 21/10, LEX nr 694249). Przepis art. 382 k.p.c. może być naruszany również wtedy, gdy sąd nieprawidłowo interpretuje prawo materialne. Właściwie rozumiane prawo materialne określa, które dowody są istotne w sprawie i jakie mają znaczenie dla jej rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.). Prawidłowe zastosowanie przepisu art. 382 k.p.c. zależy więc od prawa materialnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., III UK 65/07, LEX nr 459314).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 184 tej ustawy ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. W myśl ust. 2 powołanego artykułu, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Natomiast stosownie do ust. 4 art. 32, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a więc wieku emerytalnego, rodzaju prac

lub stanowisk, oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust. 2 i 3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAPIUS 2002 nr 10, poz. 243). W myśl § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na warunkach w nim przewidzianych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, natomiast według jego § 4 ust. 1, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z postanowieniami działu XIV, pkt 24, wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, do prac różnych należą: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

W rozpoznawanej sprawie, Sąd Apelacyjny uznał odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, że skarżący nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach, albowiem nie ma podstaw do zaliczenia pracy wykonywanej przez skarżącego w okresie od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. do pracy w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny na podstawie dowodów przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji ustalił, że w zakładzie obróbki drewna w L. jako podstawowe nie były wykonywane prace wymienione w wykazie A, dziale VI, poz. 5 i 7 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze polegające na impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny lub na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne.

W tej kwestii prawidłowo zarzuca skarżący, że na podstawie dowodów przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń takich poczynić się nie da. Z zeznań świadków: J. D., T. M. wynika jedynie, że w zakładzie produkowana była

„galanteria ogrodowa z drewna”, znaczną część produktów wykonywano w zakładzie obróbki drewna na wielopile w hali produkcyjnej, ale część produktów składana była również z elementów na wolnym powietrzu np. huśtawki, pergole przestrzenne. Brak jest ustaleń, które miałyby na celu wyjaśnienie, czy produkcja galanterii ogrodowej w zakładzie obróbki drewna w L. związana była technologicznie z pracami polegającymi na impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny lub na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne. Impregnowanie drewna ma na celu zabezpieczenie drewna przed niszczeniem i najpopularniejszą metodą impregnowania polega na pokryciu drewna warstwą impregnatu za pomocą pędzla lub spryskiwacza (www.pl.wikipedia.org). Żaden ze świadków nie wyjaśnił na czym polegała linia technologiczna produkcji galanterii ogrodowej, zaś świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wydane skarżącemu przez pracodawcę stwierdzało, że w okresie od 1 lutego 1994 r. do 31 grudnia 1996 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach i była to praca określona w wykazie A, dziale VI, poz. 5 i 7 oraz dziale XIV, poz. 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Brak dostatecznych ustaleń co do rodzaju prac wykonywanych w zakładzie obróbki drewna w L. uniemożliwia wyjaśnienie czy czynności wykonywane przez skarżącego sprowadzają się do kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości i usług oraz dozoru inżynieryjno – technicznego przy pracach polegających na impregnowaniu drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielaniu wikliny i na stanowiskach pracy w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne, a takie prace jako podstawowe zostały podane w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. W judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się jednolicie, że określonymi w pkt 24, działu XIV, wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na

bezpośrednim dozorem i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24, działu XIV, wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia takiego rodzaju czynności administracyjno-biurowych z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653 ; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022; z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 105; z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990). Sprawowanie w ramach zakresu czynności dozoru również czynności nad pracami niewymienionymi w wykazie A nie wyłącza zakwalifikowania tego dozoru jako pracy w szczególnych warunkach. Z brzmienia pkt 24, działu XIV, wykazu A wynika bowiem, że warunkiem zakwalifikowania określonego w nim dozoru i kontroli jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest to, aby na oddziałach i wydziałach, na których czynności te są wykonywane, jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w wykazie A. Jeżeli zatem pracownik wykonuje bezpośrednio czynności dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to objęcie tym dozorem także innych prac wykonywanych na tych oddziałach i wydziałach, a niewymienionych w wykazie A, nie pozbawia czynności dozoru inżynieryjno-technicznego charakteru pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689). Należy jednak mieć na względzie, że czym innym jest wykonywanie czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych ze sprawowaniem dozoru inżynieryjno-technicznego, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem

bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji. Tylko wówczas, gdy wykonywanie takich czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wyłączone jest zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 376/06, OSNP 2008 Nr 13-14, poz. 203 oraz powołane wyżej wyroki z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08).

W rozpoznawanej sprawie Sąd drugiej instancji przyjął, że skarżący nie mógł wykonywać pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy polegającej na dozorze inżynieryjno – technicznym, kontroli jakości produkcji, albowiem wykonywał też szereg innych czynności, a to: planował zadania zakładu, rozliczał czas pracy, zajmował się zaopatrzeniem, bezpośrednio nadzorował załadunek towarów. Godzi się jednak w tym miejscu zauważyć, że Sąd pierwszej instancji nie dokonał jednoznacznych ustaleń co do tego, jakie prace wykonywane były w zakładzie obróbki drewna w L., czy są one zgodne z rodzajami prac podanych w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach i czy prace administracyjno – biurowe, które wykonywał skarżący, tym samym stanowiły integralną część sprawowanego nadzoru, czy też dotyczyły one zupełnie innych obowiązków pracowniczych. Innymi słowy, nie jest wiadome czy skarżący pracując na stanowisku kierownika zakładu obróbki drewna w L. miał wyłącznie w zakresie obowiązków dozór nad stanowiskami pracy, na których ewentualnie wykonywana była praca określona w wykazie A, dziale VI poz. 5 i 7, czy też zakres tych obowiązków był szerszy i uniemożliwiał skarżącemu wykonywanie pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W konkluzji stwierdzić należy, że co najmniej przedwczesne jest uznanie przez Sąd drugiej instancji, że skarżący nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych i tym samym nie spełnia przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

